

11.

*Sieyés: Mi a harmadik rend?**1789. január*

Emmanuel Joseph Sieyés abbé, chartres-i püspöki helynök kiváltságok ellen írt röpirata rendkívül népszerűvé vált, mert a leghatásosabban foglalta össze az újonnan kikristályosodó, forradalmi ideológiát. A kiváltságok rendszerének előnyeiből valójában csaknem valamennyi francia részesült (ha nem is egyenlő arányban), akinek volt állandó lakhelye és munkahelye. Sieyés azonban megfogalmazta azt a hamis, de a politikai harcokban jól felhasználható tételt, hogy a kiváltságokat egyetlen szűk, a társadalomnak semmiféle hasznot sem hajtó réteg bitorolja, amely könnyűszerrel leválasztható a nemzetről. Híres röpirata nemcsak nagy hatású támadás volt a kiváltságok ellen, hanem egyben az egy és oszthatatlan nemzeti szuverenitás elvének a kifejtése is, amellyel a későbbiekben megnyithatták az utat a hatalom koncentrációja és társadalmi ellenőrzésének felszámolása előtt.

„Amíg a filozófus nem lépi át az igazság határait, ne vádolják azzal, hogy túl messzire ment. A cél megjelölése a feladata, s ehhez el is kell oda jutnia. Ha még az úton tűzné ki zászlaját, ezzel félrevezetne bennünket. A kormányzónak ezzel szemben az a kötelessége, hogy a nehézségek természete szerint változtassa és ossza be az útját... Ha a filozófus nem érte el célját, nem tudja, hol van. Ha a kormányzó nem látja a célt, nem tudja, merre tart.”

Ennek az írásnak a vázlata elég egyszerű. Három kérdést kell feltennünk magunknak:

1. Mi a harmadik rend? – MINDEN.
2. Mi volt idáig a politikai rendben? – SEMMI.
3. Mit kíván? – HOGY LEGYEN VALAMI.

Meglátjuk majd, hogy helyesek-e ezek a válaszok. Addig pedig helytelen lenne túlzásnak minősíteni azokat az igazságokat, amelyeknek még nem láttuk a bizonyítékait. Meg fogjuk vizsgálni az eszközöket, amelyeket eddig kipróbáltak, és azokat is, amelyekhez folyamodnunk kell annak érdekében, hogy a harmadik rend valóban legyen *valami*. Kimondjuk tehát:

4. Mit *kísérletek* meg a miniszterek, és mit *kínáltak fel* maguk a kiváltságosok az érdekükben?
5. Mit *kell*ett volna tenni?
6. Végül pedig mit *tehet* a harmadik rend, hogy elfoglalja az őt megillető helyei?

I. fejezet A harmadik rend egy teljes nemzet

Mi kell ahhoz, hogy egy nemzet fennálljon és virágozzék? Az *egyének* munkája és a *közfeladatok* ellátása.

1. Minden egyéni munkát négy osztályba sorolhatunk. Mivel a föld és a víz képezik az emberi szükségletek nyersanyagát, az eszmék rendje szerint az első osztályba fog tartozni minden mezei munkához kötődő család. 2. Az anyagok első eladásától elfogyasztásukig vagy felhasználásukig több vagy kevesebb munkáskézre van szükség, amelyek többé vagy kevésbé összetett, másodlagos értékeket adnak ezen anyagoknak. Az emberi iparkodás így tökéletesíti a természet adományait, így duplázza, tízszerezi vagy százszorozza meg a termék értékét. Ezek a második osztály munkái. 3. A termelés és a fogyasztás között, akárcsak a termelés fokozatai között, egész sereg közvetítő ügynök jelenik meg, akik ugyanolyan hasznosak a termelők, mint a fogyasztók számára. Ezek a kereskedők és az üzletemberek; az üzletemberek, akik állandóan összehasonlítják egymással az egyes helyek és korszakok szükségleteit, a megőrzés és szállítás hasznára spekulálnak; a kereskedők, akik végső soron a nagybani vagy részleges eladást vállalják. Az efféle hasznos munka képezi a harmadik osztályt. 4. A fogyasztásra és felhasználásra alkalmas *tárgyakkal* foglalkozó dolgos és hasznos polgárok e három osztályán kívül még igen sok egyéni munkára és gondoskodásra van szükség, amelyek *közvetlenül* hasznosak vagy kellemesek az *egyéneknek*. E negyedik osztály foglalja magában a legtekintélyesebb tudományos és szabad foglalkozásoktól a legkevésbé megbecsült háziszolgák munkájáig terjedő feladatokat.

E munkák tartják fenn a társadalmat. Ki végzi ezeket? A harmadik rend.

A jelenlegi állapotban a közfeladatok négy közismert elnevezés szerint foglalhatók össze: Kard, Talár¹, Egyház és Kormányzat. Felesleges lenne részletesebben bizonygatni, hogy a harmadik rend végzi el mindeme feladatok tizenkilenc-huszádat, mindazt, ami ténylegesen fáradságos, s amit a kiváltságos rend nem hajlandó elvégezni. A kiváltságos rendek tagjai csak a hasznot hajtó és megtisztelő állásokat hajlandóak betölteni. Vajon érdemük-e ez? Az lenne, ha a harmadik rend nem lenne hajlandó elfoglalni ezeket az állásokat, vagy kevésbé lenne képes ellátni ezeket a feladatokat. Tudjuk, mi igaz mindebből. Mégis tilalommal merték sújtani a harmadik rendet! Azt mondták neki: „Bármilyen szolgálatokat is tettél, bármilyen tehetséges is vagy, eddig juthatsz el, és nem tovább! Nem jó dolog, ha megbecsülésben részesülsz!” A ritka kivételek, melyeket valóban kivételesnek kell tekinteni, csak megtévesztőek, és az a hangnem, amelyet ilyen alkalmakkor megengednek maguknak, csak fokozza a sértést.

Ha e tilalom társadalmi bűn és valódi ellenségeskedés a harmadik renddel szemben, elmondhatjuk-e legalább, hogy hasznos a közügyek számára? Ugyan! Hát nem ismerjük a monopólium hatásait? Elbátortalanítja azokat, akiket kizár, s ugyanakkor az is köztudott, hogy ügyetlenebbé teszi azokat, akiknek kedvez. Köztudott, hogy minden olyan munkát, amelyet elzártak a szabad versengés elől, drágábban és rosszabbul végeznek el.

Amikor egy tisztséget arra szántak, hogy az állampolgárok egyik elkülönült rendjének legyen az osztályrésze, gondoltak-e rá, hogy nemcsak azt az embert kell díjazni, aki dolgozik, hanem a kaszt mindazon tagjait is, akiket nem alkalmaztak, az alkalmazottak teljes családjait, és azokat is, akik nem tartoznak ezekhez? Észrevették-e, hogy amint a kormányzat egyetlen osztály hitbizományává válik, hamarosan mértéktelenül megnövekedik, és nem a kormányzottak, hanem a kormányzók érdekében hoz létre állásokat? Észrevették-e, hogy a dolgoknak ezt a gyalázatos, szörnyű, minden emberi iparkodást elpusztító rendjét, amelyet alávalóan, és ki merem mondani, *ostobán* tisztelnek körülöttünk, megtalálhatjuk az ókori Egyiptom és az Indiákba tett utazások történetét olvasva? E rend ellensége a társadalmi haladásnak, minden szempontból megrontja az emberi nemet, és különösen az európaiak számára elviselhetetlen. (Lásd az indiai kasztokról: *Hist. phil. et pol. des deux Indes*. [Ford.: A két India filozófia- és politikai története.] 1. köt.) De hagyjuk ezeket a szempontokat, melyek felnagyítják, s talán új megvilágításba helyezik ezt a kérdést, mert mégiscsak meglassítják haladásunkat. (Csak annyit hadd jegyezzünk meg, mennyire képtelenség, amikor egyfelől határozottan állítják, hogy a nemzetet nem vezetője számára hozták létre, másfelől meg azt állítják, hogy az arisztokraták kedvéért alkották.)

Elegendő itt csak azt érzékeltetni, hogy a kiváltságos rend közszolgáltatásokkal kapcsolatos állítólagos hasznossága képtelenség; hogy mindazt, ami fáradságos, nélküle végzi el harmadik rend; hogy nélküle a legfelsőbb állásokat sokkal jobban be lehetne tölteni; hogy ezeknek az állásoknak az elismert tehetség és szolgálat természetes jutalmainak kellene lenniük; és hogyha a kiváltságosoknak sikerült bitorolniuk valamennyi jövedelmező és megtisztelő állást, ez egyszerre jelent rútméltánytalanságot az állampolgárok összessége és áruháza a közügyek szempontjából.

Ki meri azt állítani, hogy a harmadik rend nem foglal magában mindent, amire egy teljes nemzet létrehozásához szükség van? Erős és robusztus emberhez hasonló, akinek egyik keze még mindig meg van láncolva. Ha a nemzetet megfosztanák a kiváltságos rendtől, inkább gyarapodna, mint veszítene! Mi tehát a harmadik rend? Minden, de megbéklyózva és elnyomva! Mi lenne a kiváltságos rend nélkül? Minden, de szabadon és felvirágozva! Nélküle semmi sem működhet; a többiek nélkül pedig minden végtelenül jobban működne.

Nem elegendő bebizonyítani, hogy a kiváltságosok távolról sem hasznosak a nemzet számára, csak meggyengíteni tudják, és ártalmára vannak; azt is be kell bizonyítani, hogy a nemesi *rend* egyáltalán nem része a társadalmi szervezetnek, hogy bármennyire terhére is van, nem alkotja annak részét. (Nem a papságról beszélek. Ha közszolgáltatással megbízott testületnek tekintjük, a társadalmi szervezethez tartozik, mivel minden közszolgáltatás a kormányzat része. Amikor azt mondják, hogy a papság inkább *foglalkozás*, mint *rend*, akkor a XI. század egyházi személyei, vagy inkább azok, akik számításból hozzájuk hasonlítják magukat, panaszkodni fognak, hogy lefokozták őket. Pedig nincs igazuk. A papság pontosan azért tartozik közénk, mert *foglalkozás*. Ha csak egy *rend* lenne, semmi köze sent lenne a valósághoz. Minél jobban fejlődnek az erkölcsi és politikai tudományok,

annál nyilvánvalóbb, hogy egy társadalomban csak magánjellegű és nyilvános foglalkozások léteznek. Ezeken kívül csak üres locsogás, veszedelmes kimérák és ártalmas intézmények vannak. Így amikor fenntartom, hogy a papság nem alkothat rendet, nem azért teszem, hogy a nemesség mögé utasítsam. Nem alkothat *rendet*, mert nem rendelkezik *rendi* megkülönböztetésekkel egy nemzeten belül. Ha pedig befogadnak valakit a nemzetbe, kétségkívül sokkal jobb, ha ezt a kiváltságot papi kiválasztottsággal rendelkező személyeknek tartják fenn, mint olyanoknak, akik kizárólag egy születési bizonyítvánnyal tudják igazolni követeléseiket. Hiszen végül is meg lehet tiltani egy tehetséggel vagy becsülettel nem rendelkező embernek, hogy belépjen az egyházba; de hogyan tilthatjuk meg valakinek, hogy megszülessen?)

Először is egy nemzet alkotóelemei között nem lehet helye a nemesek *kasztjának*. (Ez a helyes kifejezés. Olyan osztályát jelöli az embereknek, akiknek nincs se feladatuk, se hasznuk, és pusztán így élnek, személyükhöz kapcsolódó kiváltságokat élvezve. E nézőpontból, amely az egyetlen igazi nézőpont, csak egy kiváltságos kaszt létezik, a nemességé. Igazi elkülönült nép ez, de álnép, amely hasznos szervek híján nem maradhatna fenn magában, ezért egy valódi nemzetre tapad, mint azok a növényi daganatok, amelyek csak az általuk kimerített és kiszáritott növények nedveiből tudnak táplálkozni. A Papság, a Talár, a Kard és a Kormányzat négy olyan közhivatal, amelyekre mindenhol szükség van. Miért őket vádolják Franciaországban *arisztokratizmussal*? Mert a nemesi kaszt bitorol minden jobb állást, örökletes tulajdonává tette ezeket, amelyeket nem a társadalmi törvény szellemében, hanem saját partikuláris haszna érdekében használ ki.) Tudom, hogy nagyon sok olyan személy van, akiket a rokkantság, a tehetetlenség, a gyógyíthatatlan lustaság vagy a rossz erkölcsök áradata elidegeníthet a társadalom munkájától. A kivétel és a visszaélés mindenhol megtalálható a szabályok mellett, főleg egy nagy birodalomban. De mindenki úgy érzi, minél kevesebb az efféle visszaélés, annál rendezettebb az állam. A legrosszabbul az az állam van elrendezve, amelyben nemcsak elszigetelt egyének, de az állampolgárok egyik egész osztálya is abban keresi a dicsőséget, hogy mozdulatlan marad az általános mozgalom közepette, és el tudja fogyasztani a termékek legjobb részét, anélkül hogy bármit is tett volna létrehozásuk érdekében. Egy ilyen osztály nyilvánvalóan idegen a nemzettől *semmittevése* miatt.

A nemesi rend nem kevésbé idegen tőlünk *polgári és politikai* előjogai miatt.

Mi egy nemzet? Társak testülete, akik közös *törvények* szerint élnek, azonos *törvényhozás* által képviselve.

Talán nem nyilvánvaló, hogy a nemesi rendnek kiváltságai, mentességei vannak, amelyeket jogainak merészel nevezni, s amelyek elkülönülnek az állampolgárok nagy többségének jogaitól? Így vonják ki magukat a közös rend, a közös törvények alól. Polgári jogai a nagy nemzet elkülönült népévé teszik a nemességet. Ez az igazi *imperium in imperio*. [Ford.: birodalom a birodalomban {lat.}.]

Ami pedig *politikai* jogait illeti, ezeket is elkülönülve gyakorolja. Megvannak a saját képviselői, akik semmilyen meghatalmazást sem kaptak a népektől. Küldötteik testülete külön ülészik; és amikor közös teremben gyűlnek össze az egyszerű állampolgárok küldötteivel, képviselőik lényegileg ekkor is megkülönböztetett és

elkülönült; idegen a nemzettől, először is *alapelve* miatt, mert nem a néptől kapta küldetését, másodsor pedig *célja* miatt, mert nem az általános érdeket védelmezi, hanem a partikuláris érdeket.

Tehát a harmadik rend magában foglalja mindazt, ami a nemzethez tartozik; és mindaz, ami nem a harmadik rend, nem tekintheti magát a nemzetnek. Mi a harmadik rend? MINDEN.

(Egy tekintélyes író pontosabb akart lenni. Azt mondta; „A harmadik rend a nemzet, a papság és a nemesség *nélkül*.” Bevallom, nekem sose lett volna erőm kimondani ezt a nagy igazságot. Még jöhet valaki, aki így szól: „A nemesség a nemzet a papság és a harmadik rend *nélkül*; a papság a nemzet a harmadik rend és a nemesség *nélkül*.” Ezek kétségkívül geometrikusan előállított feltevések. Már bocsánatot kérek, de ha nem kifejezetten együgyű igazságokat akarnak megfogalmazni; ha megértették jó előre, hogy mi egy nemzet, melyek az integráns részei, hogy csak a közfeladatok és az egyéni munka számít, a harmadik rend pedig képes mindezen munkálatok elvégzésére; ha megfigyelték, milyen pusztító hatással van az államra egy kiváltságos kaszt; ha látták, hogy e szomorú kiváltságokból ered minden hiba és minden baj, melyek sanyargatják és még sokáig sanyargatni fogják a francia nemzetet; ha tudják, hogy egy monarchiában, mint minden politikai rendszerben, csak kormányzókra és kormányzottakra van szükség, egy kaszt pedig, amelynek a legostobább előítélet lehetővé teszi valamennyi állás bitorlását és a kiváltságokon alapuló életet, hamarosan csak zsarnokságot kényszeríthet a kormányzókra és engedetlenséget a kormányzottakra, annyira, hogy ez a legelviselhetlenebb teher, amellyel az ég haragjában egy népet sújthat, csaknem megkeverülhetetlen akadályává válik az igazságossághoz való visszatérés minden tervének és a társadalmi rend irányába való fejlődésnek; ha lelkükben megfelelően átérzik mindezen igazságokat, és ezernyi mást, amely tárgyunkhoz tartozik, lehetséges, hogy mégsem ismerik el őszintén, hogy a harmadik rend minden? Hogy is zárhatják le a megfigyelések ilyen sorozatát ezzel a hüvös következtetéssel: „A harmadik rend a nemzet a papság és a nemesség *nélkül*”?)

II. fejezet

Mi volt idáig a harmadik rend? Semmi

Nem fogjuk megvizsgálni a szolgaságnak azt az állapotát, amelyet a népnek oly régóta el kellett viselnie, s azt a kényszert és megaláztatást sem, ami megmaradt ebből. A nép polgári állapota megváltozott, de még jobban meg kell változnia. Teljesen lehetetlen, hogy az egész nemzet vagy bármelyik rend is szabad legyen, ha a harmadik rend nem szabad. Nem a kiváltságok tesznek szabaddá, hanem az állampolgári jogok, amelyek mindenkire érvényesek.

Ha pedig az arisztokraták ezen szabadság rovására, melyre méltatlanok, továbbra is elnyomás alatt kívánnák tartani, a nép megkérdezné tőlük, milyen jogon teszik ezt. Ha azt válaszolják erre, hogy a hódítás jogán, akkor bele kell egyezni, hogy egy kissé visszamenjünk az időben. De a harmadik rendnek nem kell félnie a múlttól! Arra az évre fog hivatkozni, amely megelőzte a hódítást, és mivel ma elég

erős ahhoz, hogy ne hagyja meghódítani magát, ellenállása kétségkívül sokkal hatékonyabb lesz. Miért nem küldi vissza Frankónia erdeibe mindezen családokat, akik ragaszkodnak ama örült elképzeléshez, hogy ők a hódítók fajából származnak, s ezért megörökölték a *hódítás jogát*?²

Az ekképpen megtisztított nemzet szerintem azzal vigasztalhatná magát, hogy immár csak a gallok és a rómaiak leszármazottaiból áll. Az igazat megvallva, ha különbséget akarunk tenni születés és születés között, miért ne nyugtathatnánk meg szegény polgártársainkat azzal, hogy a galloktól és a rómaiaktól való leszármazás ér annyit, mint a szikambriaiaktól vagy a germán erdőkből és mocsarokból érkező, más barbároktól való? Igen, mondják majd, csakhogy a hódítás megbontott minden kapcsolatot, és a születés nemessége átállt a hódítók oldalára. Ugyan már! Hát vissza kell őket téríteni a másik oldalra! Amikor a harmadik rend hódító lesz, majd újra nemessé válik!

De ha a fajok teljesen összekeveredtek, ha a frankok vére, amely semmivel sem ér többet tisztán, a gallokéval egyesült, és ha a harmadik rend ősei az egész nemzet atyái voltak, nem lenne jobb, ha vége szakadna egy napon e hosszadalmas apagyilkosságnak, amelyet egy osztály naponta nagy büszkén elkövet valamennyi más osztály ellen? Vajon a hiúságnál erősebbé váló ész és igazságosság nem készíti-e arra a kiváltságosokat egy napon, hogy egy új, de igazabb érdektől indítatva maguk kérelmezzék a harmadik rendbe történő *visszafogadásukat*? [...]

III. fejezet

Mit kíván a harmadik rend? Hogy legyen valami

[...] A nép azt akarja, hogy (1.) igazi képviselői legyenek a rendi gyűlésen, vagyis a *saját rendjéből választott* küldöttek, akik képesek hangot adni törekvéseinek és megvédeni érdekeit. De mire való lenne részt venni a rendi gyűlésen, ha az ellentétes érdekek uralnák? Ezzel a nép csak szentesítené az erőszakot, amelynek mindörökre áldozata maradna. Ezért nyilvánvaló, hogy nem vehet részt a rendi gyűlés választásain, ha nem lehet *legalább akkora befolyása, mint a kiváltságosoknak*, és azt követeli, hogy (2.) annyi képviselője legyen, mint a két másik rendnek együtt. Végezetül pedig ez az egyenlő képviselőlet teljesen illuzórikussá válna, ha valamennyi kamarának külön szavazata lenne. A harmadik rend tehát azt követeli, hogy (3.) a szavazatokat *fejenként és ne rendenként* vegyék számba. Íme, így lehet összefoglalni mindazon követeléseket, amelyek riadalmat keltettek a kiváltságosok körében [...]

V. fejezet

Amit tenni kellene. Az ezzel kapcsolatos elvek

Minden szabad nemzet esetében, márpedig minden nemzetnek szabadnak kell lennie, csak egy módon lehet véget vetni az alkotmányával kapcsolatos nézeteltéréseknek. Nem az előkelőkhöz kell folyamodni, hanem magához a nemzethez. Ha nincs alkotmányunk, csináljunk egyet; ehhez csak a nemzetnek van joga. [...]

A nemzet mindenekelőtti, ez az eredete mindennek. Akarata mindig törvényes, ő maga a törvény. Előtte és rajta túl semmi sincs, csak a *természetes jog* [...] A kormány

kizárólag akkor gyakorol valódi hatalmat, ha alkotmányosan teszi. Csak akkor törvényes, ha a rá kényszerített törvényekhez igazodik. A nemzeti akaratnak ezzel szemben csak önmaga valóságára van szüksége ahhoz, hogy mindig törvényes legyen, ő az eredete minden törvényességnek.

A nemzet nemcsak nincs alávetve egy alkotmánynak, de nem is *lehet* alávetve, nem *kell* hogy alá legyen vetve, mert ez egyenértékű lenne azzal, hogy nem is létezik.

Nem *lehet* ilyesminek alávetve. Valóban, honnan is kaphatna meghatározott formát? Van-e olyan ősi hatalom, amely azt mondhatja az egyének gyülekezetének: „Ilyen törvények szerint egyesítelek benneteket, olyan feltételekkel alkottok nemzetet, amelyet én előírok a számotokra”? Nem banditizmusról beszélünk itt, nem uralomról, hanem törvényes, vagyis önkéntes és szabad egyesülésről!

Mondhatjuk-e, hogy egy nemzet, független akarata első aktusával elkötelezheti magát, hogy csak egy meghatározott módon alakítja jövőjét? Először is: egy nemzet nem idegenítheti el és nem is tilthatja el önmagának az akarat jogát, és bármit is akarjon, nem veszítheti el a jogot, hogy megváltoztassa akaratát, ha érdekei úgy kívánják. Másodsor pedig: ugyan kinek is kötelezhetné el magát e nemzet? Tudom, hogyan *kényszerítheti* valamire tagjait, megbízottait, s mindazokat, akik hozzá tartoznak; de vajon róhat-e bármilyen értelemben is kötelességeket önmagára? Van olyasmi, hogy önmagunkkal kötött szerződés? [...]

Ha meg is tehetné, egy nemzetnek nem szabad magára vennie a meghatározott formák kötelékét. Ez azzal fenyegetné, hogy végleg elveszíti szabadságát, hiszen a zsarnokságnak csak egyetlen sikeres pillanatra lenne szüksége ahhoz, hogy népeit egy alkotmányra hivatkozva olyan formákra kötelezze, amelyek megakadályozzák, hogy akaratát szabadon kifejezze, és a szolgaság láncait lerázza. A Föld nemzeteit úgy kell elképzelnünk, mint a társadalmi kötelék nélküli, úgynevezett természetes állapotban élő egyéneket. Akaratukat szabadon és minden polgári előírástól függetlenül gyakorolják. Mivel csak természetes állapotban léteznek, akaratuknak, hogy hatása legyen, nincs másra szüksége, mint valamely akarat *természetes* jellegzetességeire. Bármilyen formában is akarjon valamit egy nemzet, elegendő annyi, hogy akarja; minden forma megfelelő, és akarata mindig a legfelsőbb törvény [...]

Egy nemzet rendkívüli képviselői olyan hatalommal rendelkezhetnek, amilyen-nel a nemzet felruházza őket. Mivel egy nagy nemzet nem gyűlhet össze önmaga mindannyiszor, ahányszor ezt a közrenden kívüli körülmények megkövetelhetik, rendkívüli képviselőit fel kell ruházni az alkalom által megkívánt hatalommal. Ha a nemzet maguk előtt gyűlne össze, és hangot adna akaratának, mernének-e vitatkozni vele, hogy miért nem más formában tette ezt? Itt a valóság minden, a forma semmi.

E nemzet gyűlését a rendkívüli meghatalmazottak testülete helyettesíti. Kétségkívül semmi szükség arra, hogy a nemzeti akarat *teljességével* ruházzák fel őket, csak speciális hatalomra van szükségük, és csak kevés esetben. De e gyűlés veszi át a nemzet minden alkotmányos formáktól való függetlenségét. Nincs szükség a hatalom visszaélései elleni elővigyázatosságra, mert e képviselők csak egy célból és meghatározott időre gyűlnek össze. Én azt mondom, ne kényszerítsünk rájuk alkotmányos formákat, ezekről döntsenek ők. 1. Ez ellentmondásos lenne, hiszen e

formák bizonytalanok, s nekik kell ezeket meghatározniuk. 2. Még semmit sem mondtak azon ügyekről, amelyekhez határozott formákat kell biztosítani. 3. A képviselők magának a nemzetnek a helyére lépnek, hogy szabályozzák az alkotmányt. E téren ugyanolyan szabadok, mint a nemzet. Elegendő akarniuk, ahogyan a természeti állapotban élő egyének akarnak; és bármilyen módon is delegálták őket, bárhogyan gyűléseznek és tanácskoznak, ha nem feledkeznek meg arról (és az őket kijelölő nemzet hogyan is felejtkezhetne el erről?), hogy a néptől kapott rendkívüli meghatalmazás alapján cselekednek, közös akaratuk egyenértékű magának a nemzetnek az akaratával [...]

1. A bíróságokról van szó.
2. Utalás azokra a korabeli elképzelésekre, melyek szerint a nemesek a hódító frankok, a közrendűek pedig a meghódított gallok és rómaiak leszármazottai.